

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Тодорка Димова Кинева

Университет за национално и световно стопанство, катедра „Икономическа социология“, ПН. 3.1. Социология, антропология и науки за културата, Научна специалност „Социология“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научно жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед №156/23.01.2026 г. на Зам.-ректора по научноизследователската дейност на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Радина Николаева Великова*

Тема на дисертационния труд: *Социални измерения на тероризма*

1. Информация за дисертанта

Образователният профил на Радина Великова включва бакалавърска (2010-2014 г.) и магистърска степен (2014-2016 г.) по културология от Софийски университет „Св. Климент Охридски“. От 2021 г. Радина Великова се обучава по докторска програма към катедра „Икономическа социология“, Общикономически факултет на УНСС по научна специалност „Социология“ съгласно Заповед на Зам.-ректора по научноизследователската дейност на УНСС № 1215/26.04.2021 г. Научни ръководители на докторанта са проф. д-р Георги Светлозаров Петрунов от УНСС (съгласно заповед № 1215/26.04.2021 г.) и проф. д.н. Вихрен Янакиев Бузов от Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ (съгласно заповед № 410/21.02.2023 г.). Обучението в докторската програма е осъществено в редовна форма на обучение в периода 13.04.2021-26.01.2026 г.

Радина Великова е изпълнила всички дейности, заложили в индивидуалния ѝ учебен план – успешно е положила всички шест изпита по докторантски дисциплини (три за професионалното направление и три за докторската програма) и има четири публикации по темата на дисертационния труд. Докторантът има изследователски опит в резултат на участие в два проекта – единият е по Национална научна програма „Вихрен“, който се изпълнява от Институт по философия и социология при БАН, а другият е финансиран от Фонд „Научни изследвания“, изпълняван съвместно от Университет за национално и световно стопанство и Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Професионалният опит на Радина Великова (от 2008 г. насам) е в сферата на сигурността, където е развила аналитични, комуникационни и организационни умения.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в общ обем от 199 страници. Структуриран е в увод, изложение в четири глави, заключение, приложения (три) и използвана литература. Съдържанието на труда е логически обвързано и балансирано, показва задълбочен теоретичен и емпиричен съдържателен анализ, който позволява постигането на целта и напълно покрива дефинираните задачи на дисертационния труд. Дисертационното изследване е онагледено с 5 таблици и 11 графики, като в приложения са представени карта за анализ на нормативни и вътрешноинституционални документи, въпросник за полуструктурирано интервю и анкетна карта, с които е проведено авторското емпирично изследване. За разработването на дисертационния труд са използвани 199 източника, включително електронни ресурси, както следва – 68 източника на български език, 110 на английски език и 21 нормативни и стратегически документа. Приложеният списък с използваната литература демонстрира висока информираност относно актуални и водещи публикации и задълбочено познаване на изследваната проблематика.

Направеният от докторант Великова избор на тема е изключително актуален и научно аргументиран. Избраната проблематика за дисертационно изследване демонстрира умело улавяне на метаморфозите, динамиката и актуалните тенденции в развитието на глобалните терористични заплахи, които все повече се характеризират с нарастваща фрагментация, непредвидимост и пренасоченост към уязвими и незащитени места с висока концентрация на хора или т.нар. „лесни цели“ (с. 6). В условия на нарастващи атаки срещу образователни институции в световен мащаб, особено ценен е поставеният в дисертацията фокус върху училищата като уязвими публични обекти, които са леснодостъпни и високорискови цели. Темата е актуална и представлява проблем и в нашето общество, за което докторантът констатира, че се наблюдава „осезаем ръст на заплахите, насочени към училищата“ (с. 7). Докторант Великова уместно установява, че е налице дефицит в социологическото изследване на готовността и действителните реакции на самите образователни институции в условия на терористични заплахи и реални кризисни ситуации, което реално провокира нейния изследователски интерес.

В увода на дисертационния труд по подходящ и обоснован начин е представена цялата концепция на дисертационното изследване. Ясно е аргументирана актуалността и значимостта на изследваната проблематика, умело е обоснована и необходимостта от научното изследване на темата. Целта на дисертационния труд е двукомпонентна и търси отговор на два въпроса:

„1. Какви са социалните измерения (условия, структури и динамика), които допринасят за възникването и влиянието на тероризма върху съвременните общества; и

2. Дали потенциално уязвими на атаки обекти, каквито са училищата, успяват да се адаптират към този контекст и дали разполагат със способности и ресурси да реагират ефективно на възникнали заплахи“ (с. 8).

За постигането на тази цел докторант Великова е формулирала шест ясни задачи, които обхващат както теоретични, така и емпирични измерения за проблема. Посочени и добре формулирани са обекта и предмета на изследване, поставящи прецизни

граница на изследователското поле. Тезата на дисертационния труд е „че социалните измерения, които правят възможно разпространението на тероризъм в съвременния свят превръщат заплахата от терористични действия в част от ежедневието на съвременния човек. Това налага необходимостта от адекватна подготовка за реакция срещу терористични заплахи, особено в уязвими публични институции каквито са училищата. Те трябва да интегрират ясни и работещи процедури за реакция при подобни инциденти, а персоналът да бъде реално подготвен да ги прилага“ (с. 9). В увода са посочени още използвания методологически подход, ограниченията на изследването и кратко представяне на структурата на дисертационния труд.

Първа глава от дисертационния труд има изцяло теоретичен характер и представлява дефиниране и концептуализация на тероризма като сложно явление, което има своите социални измерения. Проследяват се комплексните и многопластови аспекти при дефинирането на тероризма, разгледани в контекста на историческата му еволюция, историческите корени на съвременния тероризъм и перспективите в проучванията на тероризма. Докторантът не само систематизира теоретично знание и ключови дефиниции на основното понятие, а идентифицира повтарящи се аспекти на тероризма по отношение на целта, мотива, средството и насочеността. Въз основа на това докторантът извежда своя работна дефиниция за тероризма. Извършва се контекстуализиране на заплахата от макро към микро равнището на училището чрез пречупването на общите дефиниции през спецификата на образователните институции. Теоретичният анализ в първа глава се задълбочава с генезиса на тероризма от древността до съвременността, като тероризмът се анализира чрез неговото двукомпонентно въздействие – физическо и психическо. Поставен е акцент и върху училищната среда, където дори при фалшиви сигнали за бомби се предизвиква страх, паника и дезорганизация. За да обясни многопластовостта и сложността на тероризма докторант Великова представя различни подходи при неговото изследване – юридически, политически, психологически, икономически, социологически.

Втората глава „Социална вграденост на тероризма“ е логическото продължение, което прави прехода от теоретичното и глобалното към специфичния контекст на феномена в училищната среда и неговите слабости и уязвимости. Това е постигнато от докторанта чрез систематизация и анализ на предпоставките (условия и причини) за възникване на тероризъм, разгледани на макро, мезо и микро равнище. Отделено е специално внимание на проявленията и формите, чрез които се проявява тероризма, като те са класифицирани според техните цели – криминален, политически (ляв, десен, националистически), религиозен и идеологически. Съвсем подходящо докторантът е подчертал значението и на кибертероризма, ядрения и биологичния тероризъм, както и на злоупотребата с пандемията за терористични цели (коронавирусен тероризъм). Заслужава да се отбележи, че въз основа на теоретичния анализ докторант Великова успява да адаптира общите психологически фактори към уязвимостите на учениците (усещане за изолация, преживяна несправедливост, натиск от връстници и бърза онлайн социализация); идентифицира специфични заплахи за училищата (фалшиви бомбени сигнали и анонимни заплахи); предлага конкретен подход за противодействие в училищата (на подкрепа и закрила), включващ регулярна оценка на психосоциалния климат и обучение на персонала (педагогически и непедagogически) да разпознава ранни предупредителни сигнали, в т.ч. конспиративни разкази или „черно-бяло“ мислене у учениците (с. 82); очертава основни организационни изисквания към

училищата, част от които са контрол на достъпа, ясни и установени процедури за приемане, проверка и ескалация на сигнали, тренировки за евакуация и др.

Интерес представлява трета глава, която представя детайлен преглед на политиките за превенция и противодействие на тероризма. Работата в тази част проследява логическата връзка между глобалните и международни стратегии и политики (анализирани са основни стратегии на водещи международни организации), и националното законодателство (Закон за противодействие на тероризма) и функциите на основни структури (Министерски съвет, Национален контратерористичен център към ДАНС, Контратерористично звено към структурите на Държавна агенция „Разузнаване“ и др.), за да се стигне до конкретни мерки в училищна среда (Планове за действие при терористични заплахи). В резултат на това става ясно, че политиките за превенция не са отделни елементи или етапи, а цялостен модел на сигурност, като се подчертава, че „...в училищната среда двуединният модел се вижда в най-чист вид: превенцията дава структурата и подготовката, а реакцията показва дали тази подготовка работи“ (с. 113). Анализът на фалшивите заплахи разкрива, че те могат да бъдат разглеждани и като инструмент за оценка, един вид стрес-тест на системата, който разкрива дали училищата имат готовност и организация да реагират в кризисни моменти. Ключов извод, до който достига докторант Великова и който стои в центъра на нейното емпирично изследване, представено в следващата глава е, че „в българските училища липсват емпирични данни дали тези механизми работят така, както нормативните документи предполагат“ (с. 114).

Четвърта глава представя проведеното от докторант Великова емпирично изследване, чиято цел е „да се анализира институционалната готовност на училищата за реакция при терористични заплахи, като се идентифицират системни дефицити в нормативното, организационното и практическото равнище“ (с. 116), като за постигането ѝ са използвани смесени изследователски методи (качествени и количествени методи). Конкретно докторантът е изготвил анализ на: 34 вътрешнонормативни документа от 8 училища в България (осъществен през първата половина на 2024 г.), провел е 22 полуструктурирани интервюта с училищни ръководства от София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора и Враца и анкетно проучване, проведено онлайн сред 98 участници от 68 училища в страната. Първият параграф на главата представя методологията на изследването, която ясно очертава рамката на изследването, в т.ч. обект, предмет, извадка, теоретичен модел, хипотези и методи за набиране на първичната индивидуална информация. Втората част представя анализ на резултати от авторското емпирично изследване. Анализът на училищната документация установява спазване на националната нормативна рамка и наличие на утвърдени планове за сигурност в изследваните училища, които обаче не са адаптирани съгласно особеностите на училищните сгради и процедурата на Министерство на вътрешните работи от 2023 г. Второ, резултатите от интервюта и от анкетното проучване показват голямо разминаване между формалното спазване на нормативните изисквания и реалната готовност на училищата да реагират в ситуация на бомбени и други терористични заплахи. По емпиричен път се потвърждава хипотезата, че е налице необходимост от повишаване „способността на училищата и тяхното ръководство да отговорят адекватно и бързо на терористични заплахи“, както и, „че наличието на планове, но без институционализирани рутинни практики и процесов дизайн не генерира предвидима организационна реакция под стрес“. (с. 161).

Анализът на резултатите разкрива, че изследваните училища са процедурно неподготвени за заплахи, които се осъществяват чрез електронната поща. Въз основа на получените от емпиричното проучване данни докторант Великова успява да идентифицира проблемите и слабостите в системата и на тази основа формулира препоръки за подобряване на превенцията и противодействието на терористични заплахи спрямо училищата.

Дисертационният труд завършва със заключение, в което са обобщени основни изводи от теоретичния и емпиричния анализ в дисертационния труд.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Докторант Радина Великова успешно е реализирала поставените цел и задачи, като е постигнала отличен баланс между теоретична дълбочина и практическа приложимост.

Въз основа на дисертационния труд, могат да бъдат изведени следните по-важни научни и научно-приложни резултати:

- Концептуализация на тероризма – освен систематизация на научното знание са идентифицирани повтарящи се аспекти на тероризма относно неговата цел, мотив, средства и насоченост. На основата на това докторант Великова е извела авторска работна дефиниция за тероризма.
- Контекстуализация на заплахата за образователните институции, като докторантът успешно идентифицира общи психологически фактори към специфичните уязвимости на учениците.
- Извеждане на теоретичен конструкт, през призмата на който политиките за превенция за превенция се определят като цялостен модел.
- Реализиране на емпирично изследване чрез смесени изследователски методи (качествени и количествени), чрез които е събрана богата първична информация. Извършен е обстоен анализ на 34 вътрешнонормативни документа от 8 училища, 22 полуструктурирани интервюта с училищни ръководства и анкетно проучване сред 98 участници от 68 училища.
- Идентифициране на сериозно разминаване между формалното спазване на нормативните изисквания (наличие на планове на хартия) и реалната готовност на училищата да реагират при кризи.
- Извеждане на важни практически дефицити в изследваните училища, единият от които е неподготвеността за реакции към съвременни форми на заплахата, като например тези чрез електронна поща.
- Предложен е конкретен подход за противодействие чрез подкрепа и закрила, включващ регулярна оценка на психосоциалния климат, специализирано обучение на педагогическия и непедагогическия персонал за разпознаване на ранни сигнали, както и ясни организационни изисквания за контрол на достъпа и тренировки за евакуация.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Радина Великова коректно и ясно обобщава научните и научно-приложните приноси на дисертацията, посочени в автореферата – част III. Справка за научните и

научно-приложни приноси на дисертацията (с. 23-24). Предоставените ми материали за рецензиране, а именно дисертация, автореферат и четири публикации по темата на дисертацията, потвърждават посочените от докторанта шест приноса, а именно:

- Предложена е аналитична рамка за изследване на тероризма като социално явление, основана на критичен преглед и систематизация на съществуващите дефиниции и теоретични подходи. Чрез този анализ са изведени основни характеристики, които разграничават тероризма от други форми на насилие и го позиционират като специфична заплаха за съвременните общества.
- Обосновано е разбирането за социалната вграденост на тероризма, като са анализирани социалните условия и процеси, които благоприятстват неговото възникване и разпространение. Изведени са социалните измерения на явлението, които го превръщат в иманентна характеристика на съвременните общества, а не в изолирано или случайно отклонение.
- Проблематизирана е връзката между тероризма и кризата на общественото доверие, като тероризмът е интерпретиран като симптом на по-дълбоки социални процеси, свързани с разпад на обществената договореност, отслабване на доверието между граждани и институции и ерозия на социалната кохезия.
- Осъществено е авторско емпирично изследване относно институционалната готовност на български училища за реакция при терористични заплахи, което допринася за запълване на съществуващ изследователски дефицит в българския контекст.
- Идентифицирани са конкретни дефицити в системата за превенция и реакция при терористични заплахи в училищната среда, включително по отношение на нормативната рамка, управленските практики и подготовката на училищния персонал.
- Формулирани са практически препоръки за подобряване на институционалната готовност на училищата, насочени към усъвършенстване на процедурите за действие при терористични заплахи, повишаване на координацията между институциите и изграждане на устойчива култура на сигурност в образователната среда.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По темата на дисертационния труд Радина Великова е представила четири публикации (на български език), а именно:

- Великова, Р. 2023. Социални аспекти на тероризма. В: Докторантски четения. Девета есенна академия на катедра „Публична администрация“. София: Издателски комплекс – УНСС. ISBN: 978-619-232-726-2.
- Великова, Р. 2025. Финансиране на тероризма. Национална сигурност, бр. 20: 37-42. ISSN: 2682-9983.
- Великова, Р. 2025. Тероризмът в социален контекст. В: Икономика, общество и човешки ресурси в предизвикателства на времето. София: Академично издателство – УНСС. ISSN: 2815-4851.

- Великова, Р. 2025. Социална вграденост на тероризма. В: Докторантски четения. София: Академично издателство – УНСС. ISBN 978-619-232-965-5.

Представените публикации поставят важни теми и резултати от работата на докторанта, което свидетелства, че е налице разпространение и публично представяне на резултати от дисертационното изследване.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е в общ обем от 47 страници (на български и английски език). Напълно отговаря на изискванията за структура и съдържание, като успешно и коректно представя обща характеристика на дисертационния труд, структура и синтезирано изложение на дисертационния труд, справка за научните и научно-приложните приноси на дисертацията, публикации по темата на дисертацията. В съдържателно отношение авторефератът представя много добре резултатите на дисертационното изследване.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Докторант Великова е разработила дисертационния си труд добросъвестно и задълбочено. Имам следния въпрос към докторанта – доколко фалшивите сигнали и кибертормозът допринасят за формирането на „култура на страха“ в училище и кои са най-ефективните защитни механизми, за да се запази чувството за психологическа безопасност в училищна среда?

8. Заключение

Предложеният за рецензиране дисертационен труд на Радина Николаева Великова е разработен в съответствие с нормативните изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, отразени в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС. Дисертационният труд е посветен на актуален и значим за обществото проблем и съдържа научни резултати, които представляват научни и научно-приложни приноси.

Всичко, гореизложено, ми дава основание убедено да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Социология“, професионално направление 3.1 „Социология, антропология и науки за културата“ на Радина Николаева Великова.

26.02.2026 г.
София

Подпис:
(доц. д-р Тодорка Кинева)

REVIEW

By: Assoc. Prof. Dr. Todorka Dimova Kineva

University of National and World Economy (UNWE), Department of Economic Sociology, Professional Field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences, Academic Specialty “Sociology”

Subject: Dissertation thesis for the award of the educational and scientific degree “Doctor” (PhD) in the academic specialty at the UNWE.

Basis for submission: Participation in the Scientific Jury for the defense of the dissertation thesis, in accordance with Order No. 156/23.01.2026 of the Vice-Rector for Research at the UNWE.

Author of the dissertation: *Radina Nikolaeva Velikova*
Dissertation Title: *The Social Dimensions of Terrorism*

1. Information about the Doctoral Candidate

Radina Velikova’s educational background includes a Bachelor’s degree (2010–2014) and a Master’s degree (2014–2016) in Cultural Studies from Sofia University “St. Kliment Ohridski”. Since 2021, Radina Velikova has been enrolled in the doctoral program at the Department of Economic Sociology, Faculty of General Economics at the UNWE, specializing in “Sociology” in accordance with Order No. 1215/26.04.2021 of the Vice-Rector for Research at the UNWE. The doctoral supervisors are Prof. Dr. Georgi Svetlozarov Petrunov from the UNWE (pursuant to Order No. 1215/26.04.2021) and Prof. Doctor of Sciences Vihren Yanakiev Buzov from the “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo (pursuant to Order No. 410/21.02.2023). The doctoral program was completed on a full-time basis during the period from 13.04.2021 to 26.01.2026.

Radina Velikova has fulfilled all activities stipulated in her individual study plan; she has successfully passed all six doctoral examinations (three in the professional field and three for the doctoral program) and has four publications related to the dissertation topic. The doctoral candidate possesses research experience gained through participation in two projects: one under the National Scientific Program “Vihren”, implemented by the Institute of Philosophy and Sociology at the Bulgarian Academy of Sciences (BAS), and the other funded by the Bulgarian National Science Fund, implemented jointly by the University of National and World Economy and Sofia University “St. Kliment Ohridski”.

Radina Velikova’s professional experience (since 2008) is in the field of security, where she has developed analytical, communication, and organizational skills.

2. General Characteristics of the Dissertation Thesis

The presented dissertation thesis has a total volume of 199 pages. It is structured into an introduction, a main body consisting of four chapters, a conclusion, three appendices, and a bibliography. The content of the work is logically interconnected and balanced, demonstrating a rigorous theoretical and empirical analysis that enables the achievement of the objective and fully satisfies the defined tasks of the dissertation. The research is illustrated with 5 tables and 11 graphs. The appendices include an analysis card for normative and internal institutional documents, a semi-structured interview questionnaire, and a survey form used for the author's empirical research. The dissertation utilizes 199 sources, including electronic resources, as follows: 68 sources in Bulgarian, 110 in English, and 21 normative and strategic documents. The provided bibliography demonstrates a high level of awareness regarding current and leading publications, as well as a profound understanding of the researched issue.

The choice of topic by the doctoral candidate, Velikova, is exceptionally timely and scientifically substantiated. The selected area of research demonstrates a skillful grasp of the transformations, dynamics, and current trends in the development of global terrorist threats, which are increasingly characterized by growing fragmentation, unpredictability, and a shift towards vulnerable and unprotected sites with a high concentration of people, or so-called "soft targets" (p. 6). In the context of increasing attacks against educational institutions worldwide, the dissertation's focus on schools as vulnerable public entities highly accessible and high-risk targets is particularly valuable. The topic is relevant and presents a problem within our society as well, regarding which the candidate notes that there is a "tangible rise in threats directed at schools" (p. 7). Doctoral candidate Velikova appropriately identifies a deficit in sociological research regarding the preparedness and actual reactions of educational institutions themselves in the face of terrorist threats and real crisis situations, which effectively drives her research interest.

The introduction of the dissertation presents the entire concept of the research in an appropriate and well-grounded manner. The relevance and significance of the researched problem are clearly argued, and the necessity of scientific inquiry into the topic is skillfully justified. The objective of the dissertation is bipartite and seeks to answer two questions:

"1. What are the social dimensions (conditions, structures, and dynamics) that contribute to the emergence and impact of terrorism on contemporary societies; and

2. Whether potentially vulnerable targets, such as schools, are able to adapt to this context and whether they possess the capabilities and resources to react effectively to emerging threats" (p. 8).

To achieve this objective, doctoral candidate Velikova has formulated six clear tasks that cover both theoretical and empirical dimensions of the problem. The object and subject of the research are specified and well-defined, setting precise boundaries for the research field. The thesis of the dissertation is that "the social dimensions that make the spread of terrorism possible in the modern world turn the threat of terrorist acts into a part of the everyday life of the contemporary individual. This necessitates the need for adequate preparation for reaction against terrorist threats, especially in vulnerable public institutions such as schools. They must integrate clear and operational procedures for reacting to such incidents, and the staff must be genuinely prepared to implement them" (p. 9). The introduction also specifies the methodological approach used, the limitations of the research, and provides a brief presentation of the dissertation's structure.

The first chapter of the dissertation is entirely theoretical in nature and focuses on defining and conceptualizing terrorism as a complex phenomenon with its own social dimensions. It tracks the complex and multifaceted aspects of defining terrorism, examined in the context of its historical evolution, the historical roots of contemporary terrorism, and perspectives in terrorism studies. The candidate not only systematizes theoretical knowledge and key definitions of the core concept but also identifies recurring aspects of terrorism regarding its purpose, motive, means, and targeting. Based on this, the candidate derives her own working definition of terrorism. A contextualization of the threat from the macro-level down to the micro-level of the school is performed by filtering general definitions through the specifics of educational institutions. The theoretical analysis in the first chapter deepens with the genesis of terrorism from antiquity to the present, analyzing terrorism through its dual impact: physical and psychological. Emphasis is also placed on the school environment, where even false bomb threats induce fear, panic, and disorganization. To explain the multifaceted nature and complexity of terrorism, doctoral candidate Velikova presents various approaches to its study legal, political, psychological, economic, and sociological.

The second chapter, “Social Embeddedness of Terrorism” is the logical continuation that makes the transition from the theoretical and global to the specific context of the phenomenon within the school environment and its weaknesses and vulnerabilities. The candidate achieves this through the systematization and analysis of the prerequisites (conditions and causes) for the emergence of terrorism, examined at the macro, meso, and micro levels. Special attention is paid to the manifestations and forms through which terrorism appears, classified according to their goals: criminal, political (left-wing, right-wing, nationalist), religious, and ideological. Quite appropriately, the candidate has emphasized the importance of cyberterrorism, nuclear and biological terrorism, as well as the abuse of the pandemic for terrorist purposes (“coronavirus terrorism”). It is worth noting that based on the theoretical analysis, doctoral candidate Velikova manages to adapt general psychological factors to the vulnerabilities of students (sense of isolation, experienced injustice, peer pressure, and rapid online socialization); identifies specific threats to schools (false bomb threats and anonymous threats); proposes a concrete approach for counteraction in schools (support and protection), including regular assessment of the psychosocial climate and training of staff (pedagogical and non-pedagogical) to recognize early warning signals, including conspiracy narratives or “black-and-white” thinking among students (p. 82); and outlines basic organizational requirements for schools, some of which include access control, clear and established procedures for receiving, verifying, and escalating threats, evacuation drills, etc.

The third chapter is of particular interest, presenting a detailed overview of policies for the prevention and counteraction of terrorism. The work in this section traces the logical link between global and international strategies and policies (analyzing the main strategies of leading international organizations) and national legislation (the Counter-Terrorism Act) and the functions of key structures (Council of Ministers, National Counter-Terrorism Center at the SANS, the Counter-Terrorism Unit at the State Intelligence Agency, etc.), arriving at concrete measures in the school environment (Action Plans for Terrorist Threats). As a result, it becomes clear that prevention policies are not separate elements or stages but a comprehensive security model, emphasizing that “...in the school environment, the dual model is seen in its purest form: prevention provides the structure and preparation, while reaction shows whether this preparation works” (p. 113). The analysis of false threats reveals

that they can also be viewed as an assessment tool, a kind of “stress test” of the system, which reveals whether schools have the readiness and organization to react in crisis moments. A key conclusion reached by doctoral candidate Velikova, which stands at the center of her empirical research presented in the next chapter, is that “in Bulgarian schools, there is a lack of empirical data on whether these mechanisms work as the normative documents assume” (p. 114).

The fourth chapter presents the empirical research conducted by doctoral candidate Velikova, the aim of which is “to analyze the institutional readiness of schools to react to terrorist threats by identifying systemic deficits at the normative, organizational, and practical levels” (p. 116). To achieve this, mixed research methods (qualitative and quantitative) were used. Specifically, the candidate conducted an analysis of 34 internal regulatory documents from 8 schools in Bulgaria (conducted in the first half of 2024), held 22 semi-structured interviews with school administrations from Sofia, Plovdiv, Varna, Burgas, Ruse, Stara Zagora, and Veliko Tarnovo, and conducted an online survey among 98 participants from 68 schools across the country. The first paragraph of the chapter presents the methodology of the research, which clearly outlines the framework of the study, including the object, subject, sample, theoretical model, hypotheses, and methods for collecting primary individual information. The second part presents an analysis of the results of the author's empirical research. The analysis of school documentation establishes compliance with the national regulatory framework and the presence of established security plans in the researched schools, which, however, are not adapted according to the specifics of school buildings and the 2023 Ministry of Interior procedure. Second, the results of the interviews and the survey show a large discrepancy between formal compliance with regulatory requirements and the actual readiness of schools to react in situations of bomb and other terrorist threats. The hypothesis that there is a need to increase “the ability of schools and their management to respond adequately and quickly to terrorist threats” as well as “that the existence of plans without institutionalized routine practices and process design does not generate a predictable organizational reaction under stress” is empirically confirmed (p. 161). The analysis of the results reveals that the researched schools are procedurally unprepared for threats carried out via email. Based on the data obtained from the empirical research, doctoral candidate Velikova manages to identify the problems and weaknesses in the system and, on this basis, formulates recommendations for improving the prevention and counteraction of terrorist threats against schools.

The dissertation thesis concludes with a summary of the main findings from the theoretical and empirical analysis.

3. Evaluation of the Scientific and Scientific-Applied Results

Doctoral candidate Radina Velikova has successfully realized the set objectives and tasks, achieving an excellent balance between theoretical depth and practical applicability.

Based on the dissertation thesis, the following key scientific and scientific-applied results can be highlighted:

- Conceptualization of terrorism: Beyond the systematization of scientific knowledge, recurring aspects of terrorism regarding its purpose, motive, means, and target orientation have been identified. Based on this, doctoral candidate Velikova has derived an original working definition of terrorism.

- Contextualization of the threat to educational institutions: The candidate has successfully identified general psychological factors related to specific student vulnerabilities.
- Development of a theoretical construct: This construct allows prevention policies to be defined as a comprehensive, holistic model.
- Execution of empirical research: The candidate utilized mixed research methods (qualitative and quantitative) to collect rich primary data. A comprehensive analysis was conducted on 34 internal regulatory documents from 8 schools, 22 semi-structured interviews with school administrations, and a survey conducted among 98 participants from 68 schools.
- Identification of significant discrepancies: A serious gap was identified between formal compliance with regulatory requirements (the existence of plans "on paper") and the actual readiness of schools to respond to crises.
- Deduction of practical deficiencies: Important practical deficiencies in the studied schools were highlighted, one of which is the lack of preparedness to respond to modern forms of threats, such as those via e-mail.
- Proposal of a concrete counteraction approach: The candidate proposes a model based on support and protection, including: regular assessment of the psychosocial climate; specialized training for teaching and non-teaching staff to recognize early warning signals; clear organizational requirements for access control and evacuation drills.

4. Evaluation of the Scientific and Scientific-Applied Contributions

Radina Velikova correctly and clearly summarizes the scientific and scientific-applied contributions of the dissertation, as stated in the Abstract – Part III: “Reference regarding the scientific and scientific-applied contributions of the dissertation” (pp. 23–24). The materials submitted to me for review—namely the dissertation, the abstract, and four publications on the topic of the dissertation, confirm the six contributions indicated by the doctoral candidate, namely:

- Proposed an analytical framework for studying terrorism as a social phenomenon, based on a critical review and systematization of existing definitions and theoretical approaches. Through this analysis, key characteristics have been derived that distinguish terrorism from other forms of violence and position it as a specific threat to contemporary societies.
- Substantiated the understanding of the “social embeddedness” of terrorism by analyzing the social conditions and processes that favor its emergence and spread. The social dimensions of the phenomenon have been identified, framing it as an immanent characteristic of contemporary societies rather than an isolated or accidental deviation.
- Problematized the relationship between terrorism and the crisis of public trust, interpreting terrorism as a symptom of deeper social processes related to the disintegration of the social contract, the weakening of trust between citizens and institutions, and the erosion of social cohesion.

- Conducted original empirical research regarding the institutional readiness of Bulgarian schools to respond to terrorist threats, which contributes to filling an existing research gap within the Bulgarian context.
- Identified specific deficits in the system for prevention and response to terrorist threats in the school environment, including those regarding the regulatory framework, management practices, and the training of school staff.
- Formulated practical recommendations for improving the institutional readiness of schools, aimed at refining procedures for action in the event of terrorist threats, increasing coordination between institutions, and building a sustainable culture of security in the educational environment.

5. Evaluation of the Publications Related to the Dissertation

On the topic of the dissertation thesis, Radina Velikova has presented four publications (in Bulgarian), namely:

- Velikova, R. 2023. Social Aspects of Terrorism. In: Doctoral Readings. Ninth Autumn Academy of the Department of “Public Administration”. Sofia: Publishing Complex – UNWE. ISBN: 978-619-232-726-2.
- Velikova, R. 2025. Financing of Terrorism. National Security, No. 20: 37-42. ISSN: 2682-9983.
- Velikova, R. 2025. Terrorism in a Social Context. In: Economics, Society, and Human Resources in the Challenges of Time. Sofia: Academic Publishing House – UNWE. ISSN: 2815-4851.
- Velikova, R. 2025. Social Embeddedness of Terrorism. In: Doctoral Readings. Sofia: Academic Publishing House – UNWE. ISBN 978-619-232-965-5.

6. Evaluation of the Abstract

The abstract of the dissertation thesis is 47 pages in total length (in Bulgarian and English). It fully complies with the requirements for structure and content, successfully and correctly presenting the general characteristics of the dissertation, its structure, a synthesized summary of the dissertation, a statement of the scientific and scientific-applied contributions, and the publications related to the dissertation topic. In terms of content, the abstract provides an excellent representation of the results of the dissertation research.

7. Critical Remarks, Recommendations, and Questions

Doctoral candidate Velikova has developed her dissertation thesis with diligence and depth. I have the following question for the candidate: To what extent do false threats and cyberbullying contribute to the formation of a “culture of fear” in schools, and what are the most effective protective mechanisms to maintain a sense of psychological safety in the school environment?

8. Conclusion

The dissertation thesis of Radina Nikolaeva Velikova, presented for review, has been developed in accordance with the regulatory requirements for the award of the educational and scientific degree “Doctor” (PhD), as reflected in the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB), the Regulations for the Application of the ADASRB, and the Regulations on the Organization and Conduct of Competitions for the Acquisition of Scientific Degrees and for the Occupation of Academic Positions at the UNWE. The dissertation is dedicated to a topical and socially significant problem and contains scientific results that represent noteworthy scientific and scientific-applied contributions.

Based on all of the above, I firmly recommend that the esteemed members of the Scientific Jury award the educational and scientific degree “Doctor” (PhD) in the academic specialty “Sociology”, Professional Field 3.1 “Sociology, Anthropology and Cultural Sciences” to Radina Nikolaeva Velikova.

February 26, 2026
Sofia

Signature:
(Assoc. Prof. Dr. Todorka Kineva)